

Nguyễn Phước:

Chị Corinne thân mến,

(...)

1) Chị nói rất đúng, không có một thực thể nào có thể gọi là "đạo Phật Tây phương", và cũng không có một trường phái PG nào gọi được là "trường phái Tây phương". Chỉ có những người Phật tử đi theo PG Nguyên Thủy, Zen hay PG Tây Tạng, v.v.

Như vậy phải nói rằng có nhiều đạo Phật Tây phương, và nói chung có nhiều đạo Phật, với những sắc thái khác nhau, thì mới đúng.

Nhưng những đạo Phật phát triển tại Tây phương cũng có một số điểm chung: đó là lịch sử của chúng, với sự thâm nhập vào xã hội Tây phương bắt đầu vào thế kỷ 19 và tiếp tục mạnh mẽ vào cuối thế kỷ 20, và sự gặp gỡ với một nền văn minh phức tạp, vừa judéo-chrétienne vừa khoa học-kỹ thuật và duy vật. Vì những điểm chung đó cho nên tôi mới gom chúng lại dưới danh từ chung là "đạo Phật Tây phương", tuy rằng ý thức rằng làm như vậy có phần giản lược hóa và sai lầm.

Thật ra, tôi dùng chữ "đạo Phật Tây phương" không ngoài mục đích đói chơi lại với "đạo Phật Đông phương" (để trở về với câu của R. Kipling: "Đông là Đông và Tây là Tây...").

2) Nhận xét của chị rất đúng, và mình không bao giờ nhấn mạnh đủ trên điều đó.

Học phải đi đôi với hành.

Đạo Phật là một con đường thực nghiệm, một phương pháp phát triển tâm linh, một liều thuốc phải được dùng để điều trị bệnh, nếu không thì không có ý nghĩa gì hết. Giáo lý nếu chỉ để nằm trong kinh kệ, trong sách vở, trong thư viện, trong tự viện, thì không có lợi ích gì. Giáo lý là để được thấu hiểu và thực hành mỗi ngày, một cách sống động, trong cuộc đời.

Tôi tin rằng tại Tây phương có cả hai mặt đang phát triển: nghiên cứu, giảng dạy và thực hành, tu chứng.

Và tôi cũng tự hỏi: tại Đông phương, trên số Phật tử đông đảo như vậy, có bao nhiêu người thực hành đúng theo đạo Phật?

3) Chị nói đúng, người nào cũng có chén trà đầy của mình, và nhất là cho rằng trà của mình là ngon nhất!

Nhưng khi tôi lấy hình ảnh của chén trà, thì chỉ muốn nói về những hiểu biết về đạo Phật. Người Việt Nam chẳng hạn, từ bé đã sống trong truyền thống đạo Phật, đi lễ chùa, nghe các Thầy giảng về đạo Phật, cho nên đã rất sớm có một cái nhìn về đạo Phật, với một số định kiến sơ cứng, không ít thì nhiều. Tờ giấy không còn trắng, và chén trà cũng bắt đầu đầy. Cái khó là đổ bớt chén trà đi, để sẵn sàng tiếp nhận những ý kiến mới lạ, với một tinh thần khai phóng, cởi mở.

Với những người Tây phương thì chén trà lại khác: họ không có nhiều thành kiến về đạo Phật, nên dễ tiếp nhận giáo lý và những phương pháp tu học Phật, lúc đầu lạ nhưng dần dần trở nên quen. Cái khó khăn ban đầu là cởi bỏ những định kiến để lại bởi truyền thống judéo-chrétienne, chẳng hạn như về Thượng Đế, linh hồn, và sự cứu rỗi. Nói chung, người Tây phương khó chấp nhận luân hồi, Vô ngã và sự "không cần" đến Thượng Đế hơn người Đông phương.

4) Vấn đề này chính là một vấn đề mấu chốt, căn bản trong đạo Phật: vai trò của đức tin.

Đức tin có nhiều dạng và mức độ khác nhau : mê tín, cuồng tín, sùng tín và tin tưởng. Hiển nhiên là mê tín và cuồng tín không có chỗ đứng trong đạo Phật, bởi vì đạo Phật là con đường trí tuệ. Ngược lại tin tưởng (saddha) đóng một vai trò quan trọng trong đạo Phật, bởi vì phải tin tưởng ở chánh Pháp mình mới tinh tấn, dũng cảm đi trên con đường đức Phật và các vị Thầy đã chỉ dẫn (đó chính là ý nghĩa của qui y Tam Bảo).

Nhưng còn sùng tín (bhakti) ? Minh có cần sùng tín các đức Phật, các vị Bồ Tát, các vị thần linh như những tôn giáo khác không ? Có cần tin những huyền thoại hay những câu chuyện huyền hoặc về các vị đó hay không ? Có nên cầu xin các vị đó cho mình khoẻ mạnh, giàu sang, v.v. hay không ?

Theo tôi, trong nguồn gốc và trong căn bản, đạo Phật không cần đến sự sùng tín, bởi vì đạo Phật là con đường tự giác, dựa lên "tự lực", sự cố gắng của bản thân mình. Lời căn dặn cuối cùng của đức Phật trước khi tịch diệt là : " Các con hãy cố gắng chuyên cần ". Sau này rồi, vì sự cố gắng chuyên cần này chỉ có một thiểu số theo được, cho nên người ta mới kêu gọi đến "tha lực", với sự sùng tín và sự áp dụng của một số "phương tiện thiện xảo". Và từ lúc đó, đạo Phật đã trở thành một tôn giáo.

Sùng tín có thể là một sự cần thiết đối với một số người có căn cơ sùng tín hơn là trí tuệ, tôi không phủ nhận điều đó. Nhưng tôi chỉ xin nhắc nhở rằng : Coi chừng ! Sùng tín quá có thể đưa đi xa đạo Phật...

Đối với tôi, đạo Phật không có gì là huyền bí. Tất cả đều có thể giải thích được qua cái Tâm của mình, tất cả đều là hiện tượng tâm thần, và đức Phật chính là một vị y sĩ kiệt xuất về bệnh tâm thần !

Từ Khổ Tập Diệt Đạo, cho tới Luân hồi, Niết bàn, Thiên đường, Địa ngục, Ngạ quỷ, Bồ Tát, v.v. tất cả đều nằm trong cái Tâm của mình. Đọc bài "Phật tại tâm : chìa khóa mở vào cửa Phật", chị sẽ hiểu rõ hơn cái nhìn của tôi về đạo Phật. Câu trả lời của vị Lạt ma về địa ngục mà chị dẫn trong thư hoàn toàn phù hợp với cái nhìn đó : " Bản chất của mọi thế giới chỉ là tâm thức, chỉ là Không ".

Tôi cũng không phủ nhận giá trị của những giảng dạy bí truyền (ésotérique) bên cạnh những giảng dạy công truyền (exotérique), với sức mạnh vô song của những câu thần chú (mantra, darani), nhưng tất cả cũng không ngoài sức mạnh của tâm thần.

Và tôi cũng không dám nói rằng khoa học giải thích được tất cả, bởi vì dù ánh sáng khoa học rời xa đến đâu chăng nữa, vẫn sẽ luôn luôn còn bóng tối bao quanh sự hiểu biết hữu hạn của con người. Có những thế giới vô hình khi xưa, nay đã được khoa học vạch rõ ra (các loại tinh tú, lỗ đen, vi trùng, nguyên tử, nam châm, phóng xạ...), và chắc chắn còn nhiều thế giới nữa mà chúng ta không thể nào hình dung được.

Nhưng những chuyện huyền bí, huyền diệu, huyền hoặc có đó đây trong kinh điển, truyền từ thế hệ này qua thế hệ khác, mang lại gì cho đạo Phật ? Đó chỉ là những huyền tượng không cần thiết, rườm rà, che lấp những điều cốt yếu của đạo Phật.

Dĩ nhiên, chị nói rất đúng, nếu bỏ đi những điều đó, ai sẽ là người quyết định ? Và chị không tin vào sự sáng suốt cũng như thẩm quyền của những người quyết định. PG không có một đức Giáo Hoàng như Công giáo.

Thật ra, tôi chỉ thấy một giải pháp : dư luận của các Phật tử trên thế giới, khi đủ mạnh trên một vấn đề nào đó, có thể gây nên một áp lực bắt buộc các nhà lãnh đạo Phật giáo phải đổi thay. Sự đổi thay đó có thể được thực hiện, hoặc trên bình diện quốc tế, nhân dịp các Hội nghị PG thế giới, hoặc trên bình diện quốc gia, rồi lan rộng dần ra.

Chẳng hạn như hiện nay đang có một phong trào đặt lại vấn đề bình đẳng nam nữ, kêu gọi bác bỏ "Bát Kỉnh Pháp" tại Đài Loan. Nếu thành công, có thể đó sẽ là dấu hiệu đầu tiên của nhiều đổi thay khác ?

Đó là một vài ý kiến tôi xin góp thêm để bổ túc những bài viết và trả lời những ý kiến của chị.

Một lần nữa xin cảm ơn chị rất nhiều, và mong nhận được thêm tin tức chị.

Nguyễn Phước Trịnh Đình Hỷ.